

เทศน์เช้า วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ วันนี้วันพระ วันพระ วันโกน เราเข้าวัดเข้าวาเพื่อหาบุญกุศลของเรา วันปกติ เราก็กินแสวงหาเพื่อดำรงชีวิตไว้ เพื่อปัจจัย ๔ เห็นไหม

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เวลาพลัดพรากไปแล้วให้ระลึกถึงกัน เวลาจากกันไปให้คิดแต่สิ่งที่ดีงาม จากกันไปให้ระลึกถึงกันใจ ไม่ได้จากกันไปด้วยความไม่ยอมมองไม่ยอมเห็นหน้ากัน

เราทำคุณงามความดี ทำคุณงามความดีเพื่อเรา ชีวิตนี้ เราทำเพื่อชีวิตนี้ไง เข้าขึ้นมาพระ ออกบิณฑบาต บิณฑบาตมาเลี้ยงชีพไง เราตื่นมา เราหุงข้าวปลา เราตัดบาตรใส่บาตรของเรา ใส่บาตรของเราด้วยบุญด้วยกุศล ด้วยความระลึกถึงคุณงามความดีของเรา ระลึกถึงคุณงามความดีของเราเนะ มันต้องชวนชวาย

เวลาตั้งแต่ตี ๓ ตี ๔ เราตื่นขึ้นมา เรานั่งสมาธิภาวนา จิตใจมันไม่ลง เวลามันใกล้จะถึงเวลาหุงหาอาหาร จิตใจมันจะภาวนาดี ๆ กิเลสมันหลอกลงไปทั้งนั้นเนะ แต่ถ้าเราทำคุณงามความดีของเรา เราก็นั่งสมาธิของเราบูชาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าจิตใจของเราสงบ ระวังเข้ามามันก็เป็นบุญกุศลของเรา คำว่า “บุญกุศลของเรา” สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

ความที่จิตสงบ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาให้มันเจ็บคนเดียว ให้ร่างกายนี้เจ็บไข้ได้ป่วย หัวใจอย่าเจ็บไข้ได้ป่วยไปกับมัน เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา เจ็บไข้ได้ป่วยสองคน ร่างกายนี้เจ็บไข้ได้ป่วย หัวใจนี้วิตกกังวล หัวใจวิตกกังวล จะร้ายจะดี วิตกกังวลไปทั้งนั้นเนะ แต่ถ้าเรามีธรรมะในหัวใจของเรา หายใจเข้าแล้วไม่หายใจออกก็ตาย หายใจออกแล้วไม่หายใจเข้าก็ตาย สิ่งในชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เห็นไหม เราสร้างคุณงามความดีของเรา สิ่งใดในโลกนี้มันไม่มีสิ่งใดคงที่หรอก มันต้องพลัดพรากจากกันไปแน่นอน จะช้าหรือเร็วเท่านั้นเอง แต่การจะพลัดพรากจากไปเพราะด้วยมีสติสัมปชัญญะ เราทำคุณงามความดีของเรา เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

เวลาจะเกิดภพชาติใดก็เกิดมาให้มีบุญกุศลพออาศัย แต่ถ้ามีอำนาจวาสนา เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะทำคุณงามความดีของเรา เราตั้งใจทำคุณงามความดีของเรา

ทำคุณงามความดี สิ่งใดมันจะดีไปกว่าการภาวนา การภาวนา เราตั้งแต่เกิดมา เกิดมาตั้งแต่เด็กเล็กเด็กน้อย พ่อแม่ส่งให้มีการศึกษา ศึกษาแล้วอยากให้มิตติมีปัญญาขึ้นมา ถ้ามีสติมีปัญญาขึ้นมา เด็กเวลาเรียนหนังสือ เวลาไม่เข้าใจต่างๆ วิตกกังวลไปทั้งนั้นนะ เวลาที่มีสติมีปัญญาขึ้นมา มาตั้งสติของเรา แล้วหายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ เวลาจิตใจมันปลอดโปร่ง เวลาที่มีการศึกษา ศึกษาสิ่งใด อู๋! มันทะลุปรุโปร่งไปหมด

เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา คนถ้ามีสติปัญญา มีสติปัญญาที่การภาวนา เวลาภาวนาขึ้นมา จิตสงบไปแล้ว สงบแล้ว “นิพพานเป็นเช่นนี้เอง นิพพานเป็นเช่นนี้เอง” คนที่จิตไม่เคยสงบ เขาก็ไม่รู้หรือว่าความสงบมันจะสงบขนาดไหน แต่เวลามันสงบแล้ว สิ่งที่ไม่มียอำนาจวาสนา ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา เวลามันเสื่อมไป มันร้อน เวลามันเสื่อมไปมันไม่เห็นมีความสุขเหมือนเดิมเลย ถ้ามีความสุขจะทำอย่างไร

ชำนาญในวสี เราพยายามภาวนาของเรา ถ้าจิตสงบเข้ามาอีก สงบมีแต่ความชุ่มชื้น มีแต่ความสุขของเรา เวลามันคลายตัวออกมา เราก็พยายามศึกษา พยายามทำความเข้าใจ เราทำความสงบของเราบ่อยครั้งเข้าๆ จิตตั้งมั่น พอจิตตั้งมั่น ตั้งมั่นแล้วทำอย่างไรต่อไป

ถ้าตั้งมั่นขึ้นมาแล้วถ้ามันนุ่มไปเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง โอ้โฮ! มันสะเทือนหัวใจ อ้อ! มันเป็นอย่างนี้เนาะ มันเป็นอย่างนี้เนาะ มันเป็นอย่างนี้เพราะอะไร มันเป็นอย่างนี้เพราะมันจะขุดคุ้ยหากิเลสของตนใจ

เวลากิเลสอวิชชาความไม่รู้ในหัวใจของตน เพราะไม่รู้ขึ้นมา เราไม่รู้ว่ามีคุณค่า สิ่งใดไม่มีคุณค่าเลย อะไรจะเป็นบุญ อะไรจะเป็นคุณ อะไรจะเป็นโทษ เราแยกแยะไม่ได้เลย เวลาจิตใจของคนที่มีมันต่ำซำมันแยกดีแยกชั่วไม่เป็นนะ ความดีความชั่วมันยังไม่รู้เลย อะไรดีอะไรชั่ว

สิ่งใดที่เป็นคุณงามความดี เราต้องแสวงหาความดีอันนั้น สิ่งใดที่เป็นความชั่วร้าย สิ่งนั้นเราจะไม่เข้าไปใกล้มัน เราพยายามจะหลีกห่างมันไป แต่ถ้ามันมีขึ้นมาในหัวใจของเราด้วยความไม่รู้ ไม่รู้แล้วเราไปเห็นมัน เราไปรู้ไปเห็นในหัวใจของเรา อวิชชาความไม่รู้ เห็นไหม มันอยู่กับ

หัวใจของเราไง ถ้าเรามีสติปัญญา เราจับต้องของเราได้ นี่สติปัญญา ๔ สติปัญญา ๔ ใช้ปัญญาของเรา

ฟังธรรม ฟังธรรมสิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ได้ยินได้ฟัง ตอกย้ำๆ สิ่งที่ได้ยินได้ฟัง แต่ไม่เคยรู้ไม่เคยเห็นใจ แต่เวลามันรู้มันเห็นขึ้นมา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเข้าใจแล้ว มันสว่างไสว มันแจ่มแจ้งในหัวใจ ถ้ามันแจ่มแจ้งในหัวใจ มันเป็นปัจจัยตัดตั้ง เป็นสันติภูมิจึงโก ไม่มีเหมือนกัน สิ่งที่ว่าเหมือนกันๆ อ้างว่าเหมือนกันๆ อย่าเอาเปรียบ อย่าเอาโรคเอาเปรียบ เหมือนกันๆ มันเหมือนที่ไหน ธรรมะส่วนบุคคลมันเหมือนของใคร

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อานนท์ เราไม่ได้เอาธรรมะของใครไปเลย เราไปของเรา เรานิพพานของเรา เราเอาแต่ของเราไป พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะนิพพานก็เอาของท่านไป

ใครเอาของใครไป แล้วใครจะไปเหมือนใคร ถ้าเหมือนใครจะมีพุทธวิสัยหรือ ถ้าเหมือนใคร จะมีอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวาหรือ แล้วเอตทัคคะ ๘๐ องค์เหมือนกันตรงไหน ไม่เห็นเหมือนตรงไหนเลย อริยสังฆมณีนั่งเดียว เวลาหนึ่งเดียว ถ้ามันเข้าใจ เข้าใจอย่างไร ถ้าเป็นความเข้าใจ เข้าใจอันนั้นสุดยอด นั่นนะอริยสัง จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัง จิตของเรากลั่นออกมาจากอริยสัง

ไอนี้จิตก็ไม่เคยเห็น สมาริก็ไม่รู้จัก จินตนาการไปทั้งนั้น สัจญ์อารมณ์ทั้งนั้นนะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐมากนะ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยของเรา แก้วสารพัดนึก ทางโลกเขา เขาก็นึกถึงบุญกุศล นึกถึงผลสำเร็จในทางชีวิต นึกถึงบุญกุศลของเขา เขาก็นึกของเขา เขาพยายามชวนชวายของเขา คนมีบุญกุศลเขาถึงทำแล้วประสบความสำเร็จ คนที่ไม่ถึงโอกาสของเขา บุญกุศลของเขาไม่ถึง จับพลัดจับผลู จะได้จะไม่ได้อยู่ อย่างนั้นนะ นั่นพูดถึงทางโลกเขาเพื่อบุญกุศลของเขา เพื่อความสำเร็จในชีวิตของเขา เวลาสำเร็จในชีวิตของเขาแล้ว ชีวิตเวลานั้นผ่านไปแล้ว แล้วชีวิตจะฟังอะไร ทรัพย์สมบัตินี้เป็นของใคร คุณงามความดีของเราในหัวใจมันพอหรือไม่ เรายังสงสัยสิ่งใดอยู่หรือเปล่า

เราเข้าวัดเข้าวาแล้วเราก็อยากจะประพฤดิพรหมจรรย์ ตบะธรรมๆ จะมาเผากิเลส จะเผากิเลส แสวงหากิเลส ไปวัดไปวา ก็ไปตามประเพณีกัน แต่ถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา คำว่า “ไปวัดไป

วาขึ้นมา” ก็ถือศีล ๘ เวลากลางวันเขาก็ช่วยทำข้อวัตร สูดท้ายแล้วทำข้อวัตรเพื่ออะไร เพื่อบุญกุศลของเราไง เพื่อบุญกุศลของเรา เสร็จแล้วเราอาบน้ำอาบท่าแล้ว สวดมนต์แล้วเราก็อาวนา

เวลาภาวนานี้สำคัญมาก เวลาสำคัญมาก ทำงานสิ่งใดๆ ก็ทำมาแล้ว งานที่มีคุณประโยชน์ งานที่จะค้นคว้าหาจิตใจของคนทำไมเราทำไม่ได้ งานอะไรก็ทำได้ งานอะไรก็ทำได้ แต่งานที่จะเป็นประโยชน์ งานที่จริงจังกับเรา ทำไมเราทำไม่ได้ แล้วทำไมไม่ได้ขึ้นมา เห็นไหม

เวลาทำหน้าที่การงานขึ้นมา เรามีทรัพย์สมบัติขึ้นมา แก้วแหวนเงินทองมีมากน้อยแค่ไหน เขาก็นับจำนวนกัน เวลาจิตกำหนดพุทโธๆ เวลาจิตมันสงบเข้ามา นี่เขาวัดกัน เวลาจิตสงบแล้วมันมีความสุขมากน้อยแค่ไหน มันสว่างขนาดไหน มันครอบโลกจักรวาลได้มากน้อยแค่ไหน เวลาจิตมันเกิดปีติขึ้นมา ปีติมันกระเทือนหัวใจขึ้นมา ขนพองสยองเกล้า นี่ทรัพย์สมบัติของตนในหัวใจ ถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมาในหัวใจ แล้วเวลามันเกิดปัญญา ปัญญาจะไปรื้อค้นมาจากไหน ปัญญาใครจะมอบให้ ปัญญาที่จะมีขึ้นๆ ปัญญาเกิดจากการภาวนา

เด็กๆ เวลาการศึกษาๆ ถ้าไม่ทะลุปรุโปร่ง ศึกษาแล้วไปไม่ได้ เขามาตั้งสติหายใจเข้านี้ ก็พุท หายใจออกนี้ก็โธ เขายังมีสติปัญญาเพิ่มขึ้น เขายังศึกษาทางการเรียนการสอนของเขาได้ ประสบความสำเร็จ

ไอ้ของเรา ไอ้ของเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาเกิดปัญญา ปัญญามันเป็นอย่างไรร ปัญญามันเป็นปัญญาของเราไง ปัญญาของเรามันเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ใจ ถ้าการภาวนา ภาวนามาจากไหน ภาวนาจากลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ภาวนามาจากการค้นคว้าในจิตของเรา ในจิตของเราที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

วันพระๆ เป็นผู้ประเสริฐ ถ้าผู้ประเสริฐ กรรมฐานเราเวลาจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หายใจเข้านี้ก็พุท หายใจออกนี้ก็โธ ถ้าจิตมันเข้าไปสู่พุทระ เข้าไปสู่หัวใจของเรา มันจะไปเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คนภาวนาที่มีอำนาจวาสนานะ เวลาจิตเขาสงบขึ้นมาเขาเห็นเป็นพระพุทธรูป บางคนเห็นเป็นแก้ว บางคนเห็นเป็นทองคำใส บางคนเห็น พอเขาเห็นแล้วเขาปลื้มใจ เขามีความสุขนะ โอ้โฮ! ชีวิตนี้มีค่า สิ่งใดทรัพย์สมบัติอะไรเขาไม่ยอมได้เลยละ เขาเห็นแล้วเขาปลื้มใจของเขา

นี่ไง กรรมฐานเรา กรรมฐานนะ อยากจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะค้นคว้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะค้นคว้าพุทธะในใจของเราไง แล้วพุทธะในใจของเรา ตั้งแต่เราเกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่ ปฏิสนธิจิตๆ จิตของเรา เราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็นไง แล้วสิ่งที่มีคุณค่า มันมีคุณค่าเพราะอะไร มีคุณค่าเพราะมีชีวิตไง

ปฏิสนธิจิตในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ เพราะมันกำเนิด มันเป็นสิ่งที่มีชีวิต พอเกิดมาเป็นสิ่งมีชีวิต เกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์มีกฎหมายคุ้มครองไง สิทธิเสรีภาพไง เราแสวงหาสิ่งใด บาปบุญก็เป็นของเราทั้งนั้นนะ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำดีก็ต้องได้ดี ใครทำชั่วก็ต้องได้ชั่ว ใครแสวงหาสิ่งใดประสบความสำเร็จด้วยอำนาจวาสนาของตนก็เป็นสมบัติของตน

สมบัติของตนในโลกนี้ ถ้าผู้ที่ฉลาดเขาเอาสมบัตินั้นมาสร้างประโยชน์อีกต่อ เห็นไหม เราแสวงหาด้วยน้ำพักน้ำแรงของเราอยู่แล้ว แล้วเราได้มาเรายังจนเจือสังคม จนเจือคนยากไร้ คนที่ไม่มีความสามารถ เราจนเจือเขาเพื่ออำนาจวาสนาบารมี แล้วถ้าเรามีอำนาจวาสนา เราฝังดินไว้ ฝังไว้ในหัวใจ เวลาทำทานๆ ฝังดินไว้เลย ฝังไว้เป็นทิพย์สมบัติในหัวใจ นี่อำนาจวาสนามันเกิดตรงนั้น ถ้าคนมีสติมีปัญญา มีสติปัญญามันก็แสวงหาสิ่งนั้นมาเป็นผลประโยชน์ของตน แสวงหาแล้วสมบัตินั้นยังมาสร้างประโยชน์ของตน

แล้วเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา สิ่งที่มีค่าๆ ที่สุดคือชีวิตนี้ไง มีค่าที่สุดคือชีวิตนี้ เพราะเกิดมาแล้วได้พบได้เห็น เกิดมาแล้วได้มีอำนาจวาสนาได้ใช้ชีวิตนี้ไง แล้วก็เอาชีวิตนี้กลับมาค้นคว้าตัวมันเอง

เขาเกิดมาในโลก เขาตื่นโลก เขาส่งออกไปเพื่อโลก เพื่อประสบความสำเร็จ เพื่อยศถาบรรดาศักดิ์นี้ไง เวลาบวชมาแล้วก็จะเป็นเจ้าฟ้าเจ้าคุณ อยากได้ยศถาบรรดาศักดิ์นี้ไง

กรรมฐานเรา กรรมฐานเราเวลามันจะได้ขึ้นมาก็ค้นคว้าในใจของตนไง ไม่ส่งออกไปให้ใครแต่งตั้งไง จะให้ภวานามยปัญญา จะให้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสถาปนาขึ้นมาในหัวใจไง

ถ้าหัวใจมันประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เข้าสู่โคนไม้ เข้าสู่เรือนว่าง เข้าสู่ใจของตน หายใจเข้า นึกพุท หายใจออกนึกโธ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา คนที่ภวานาเขาเห็น โอ้อโฮ! เป็นพระทองคำเลยนะ โอ้อโฮ! มันไม่มีในโลกนี้

เวลาคนที่มีความรู้ เวลาไปเห็นพระทองคำก็จะมาหล่อกันไง หล่อพระทองคำ ก็ตันก็ได้ เอามาหล่อ หล่อแล้วก็ตั้งอยู่นั่นนะ มันไม่สวย มันไม่พิศดารเหมือนที่เห็นในหัวใจ มันไม่พิศดาร ไม่สวยงาม ไม่นุ่มนวลเท่ากับเห็นในหัวใจ นั่นนะความเป็นจริง ความเป็นจริงมันเป็นอย่างนั้น ถ้าเวลาเขาไปรู้ไปเห็นของเขาขึ้นมา

แล้วเราฝึกหัดๆ ขึ้นมา เราเกิดมาชีวิตมีกายกับใจๆ ก็เอาหัวใจ เอาความรู้สึกนึกคิด มีปัญญาขึ้นมา พยายามจะหักกลับเข้ามาเพื่อภาวนา เพื่อทำงานของตนไง แต่เรากลับทำไม่ได้ เกิดมาเวลาเราก็ไม่มีอยู่แล้ว อู้ฮู! เวลาที่มีค่ามาก แล้วจะมานั่งใช้เวลาหมดไปวันๆ โดยเปล่าประโยชน์ อู้ฮู! พระที่บวชมาบวชมาทั้งชีวิต นำเสียดาย ทั้งชีวิตไม่ได้แสวงหา ไม่ได้เที่ยวเตร่เหมือนกับโลก เขาเลย นั่นนะความคิดของเขาไง

เขาไม่รู้หรือว่าเวลาจิตมันสงบเข้ามามันจะมีความสุขขนาดไหน เวลาไปเที่ยว ไปเที่ยว ๓ โลกธาตุ พระโมคคัลลานะไปหมดเลย กามภพ รูปภพ อรูปภพ ไปรู้ไปเห็นมาทั้งนั้นนะ เวลาเอามาแจ้งที่นครราชคฤห์ต่อหน้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตระกูลนั้นบ้านนั้นตายแล้ว ไปเกิดที่นั่น บ้านนั้นตายแล้วไปเกิดที่นั่น ต่อหน้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ไม่ใช่พูดด้วยตัวเองนะ พูดต่อหน้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะพูดเท็จได้ไหม

หนึ่ง พระอรหันต์ไม่กล่าววาจาเท็จอยู่แล้ว ไม่โกหกมดเท็จ ไม่ปลิ้นปล้อนอยู่แล้ว แล้วยังเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายอีกต่างหาก แล้วเวลาพูดขึ้นมาก็พูดต่อหน้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นศาสดา นี่ไง ถ้ามันเป็นความจริงๆ ถ้าใจมันเป็นจริง เป็นจริงอย่างนั้น มันเป็นอย่างนั้น แล้วมันเป็นได้หมดเพราะอะไร

เพราะจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเคยเกิดมาแล้วตั้งแต่กามภพ รูปภพ อรูปภพ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไม่มีต้นไม่มีปลายทั้งนั้นนะ ถ้าเวลามันรื้อค้นเข้าไป เพราะมันมีข้อมูลของมัน เพราะมันเคยเป็นเคยไป เห็นไหม บุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนอดีตชาติไป ถ้าคนทำเป็นนะ

นี่พูดถึงโลกเขาบอกว่าเขามีความสุขของเขาไง มาบวชทั้งชีวิตไม่เคยรู้ไม่เคยเห็นอะไรเลย โอ้โฮ! ชีวิตแห่งแสง...นั่นเวลาโลกเขามองอย่างนั้น แต่ถ้าของเรา เราเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธที่ว่าเรามีวาสนา ตั้งแต่ระดับของท่าน วัฒนธรรมประเพณีของชาวพุทธเรื่องหนึ่ง ระดับของการ

ประพฤติปฏิบัติจะชวนขวายนั่นอีกเรื่องหนึ่ง ระดับที่เรามีสัจจะความจริงในใจของเราอีกเรื่องหนึ่ง

ถ้ามีสัจจะความจริงในใจของเราขึ้นมาแล้วนะ มันมองโลก เวลาหลวงตาท่านพูดนะ เวลา มองพวกเรานี้แหละ เหมือนมองสัตว์เดรัจฉาน มันไม่รู้ไม่เห็นนะ มันไม่เป็น เหมือนเรามองคนอื่น มันอืม! อืม! นี่เวลาคนมันเป็นจริงขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน เราพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา คั่นคว้าสัจจะความจริงในใจของเรา ขึ้นมา ให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ให้มันสมกับที่เราเป็นชาวพุทธไง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่อาศัยของเรา แล้วเราก็ชวนขวายกระทำขึ้นมาให้เป็นสมบัติของเรา ถ้าเป็นสมบัติของเราในใจได้ เราจะกราบพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

เวลาหลวงตาท่านกราบพระ ใครชื่นชมมากเมื่อก่อนตอนที่ท่านยังแข็งแรงอยู่ ท่านกราบ จากหัวใจ คนที่กราบจากหัวใจ กับไอ้พวกเราไปปัดฝุ่นพับๆ ต่างกัน ไปกราบพอเป็นพิธีไง ชาว พุทธก็กราบพระ ๓ ทีๆ

แต่เวลาท่าน ท่านกราบมาจากหัวใจนะ ระลึกถึงพระพุทธเจ้า กราบองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า ระลึกถึงพระธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ กราบพระธรรม ระลึกถึงพระอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา ตั้งแต่พระอัญญาโกณฑัญญะ กราบพระสงฆ์ กราบจากหัวใจ กราบจากความรู้สึกรู้สึกจากภายใน กราบด้วยความเคารพนบถนอบ กราบด้วยบุญด้วย คุณ กราบด้วยเห็นบุญเห็นคุณที่ท่านได้สืบทอดศาสนากันมา จนกว่าเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จนเป็นความจริงในใจของเราขึ้นมา เลยมาเป็นวันพระ วันโกนให้เราได้แสวงหาบุญกุศลของเรา นี่ไง เอวัง